

Izaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

ROOSEVELT VRGEL ROKAVICO DIKTATORJEM

Amerika bo nudila svo
mogočo pomoč
Angliji

USTANOVITEV DELAVSKEGA ODBORA

WASHINGTON, D. C., 30. dec. — Predsednik Roosevelt je sinoči v svojem govoru po radiu izjavil, da bo Amerika nudila svo materialno pomoč Veliki Britaniji in noben diktator ali skupina diktatorjev ne bo ničesar dosegla z grožnjami. Govor je bil po radiu oddan po vsem svetu. Roosevelt se je izrekel za boj proti nacistični Nemčiji do konca, zeno pa je zavrnil vse zahteve obeh, ki hočejo, da Amerika opredeljuje za mir. Poudaril je, da z zločinskimi diktatorji mir ni mogoč. Amerika bo zalagala Veliko Britanijo z orožjem in bojnim materialom v interesu svoje lastne varnosti. Situacija, v kateri se dežela nahaja, sliči vojni.

Predsednik je dalje rekel, da ne bo poslušal neznatne manjšine, ki agitira za potlačanje diktatorjev. Teh ni mogoče potlačiti, kar dokazujejo izkušnje. Hitler je sam v svojem nedavnem govoru izjavil, da al stoji na nasproti dva svetova, med katerima zija prepada, ki ga ni mogoče premostiti, in da mora Nemčija vladati ves svet.

Roosevelt je apeliral na delavce in delodajalce za kooperacijo, katero ne smejo motiti stavke in izpori. Ta je potrebna, da bo Amerika lahko zalagala Anglijo s potrebnim materialom, zaeno pa utrjevala svojo obrambo. Njegova administracija bo skrbela za stabilnost cen in ohranitev življenskega standarda na visoki točki.

Washington, D. C., 28. dec. — Tu je bilo naznanjeno, da je grupa prominentnih Američanov apelirala na predsednika Roosevelta, naj stori vse, kar je mogoče, glede pomoči Veliki Britaniji, da ta porazi Nemčijo in Italijo v sedanjih vojnih. Apel vsebuje pismo, ki ga je grupa naslovila predsedniku.

Pismo so podpisali med drugimi Hamilton F. Armstrong, urednik revije Foreign Affairs; Herbert Agar, urednik lista Louisville Courier-Journal; Henry Breckenbridge, newyorški odvetnik; Frank Altschul, newyorški bankir; John S. Bryan, predsednik kolegija William and Mary; Robert E. Sherwood, pisatelj; James B. Conant, predsednik univerze Harvard, in Lewis W. Douglas, predsednik Mutual Life Insurance Co. in bivši član štaba federalnega zakladnega departmeta. Vsi ti so člani organizacij, ki propagirajo večjo ameriško pomoč Veliki Britaniji.

Senator Vandenberg, republikanec iz Michigana, je sugestivno naj Rooseveltova administracija stavi vprašanje zavojevanim državam, ali sploh obstoja, podlaga glede pogajanja za mir. Senator je dejal, "da mora mir priti prej ali slej in jaz upam, da bo prišel pred splošnim uničenjem zavojevanih držav. Če se bo vojna zavlekla, bo imel edino Stalin koristi."

Vanderberg je rekel, da je proti preklicu Johnsonovega zakona, ki prepoveduje posojila državam, ki ne plačujejo obveznosti na svoje dolge v Ameriki, kakor tudi proti preklicu nevarnostnega zakona. Ameriški parniki ne smejo odhajati v vojne cone, ker bi to pomenilo aktivno ameriško udeležitev v vojni na strani Velike Britanije.

New York, 28. dec. — Matthew Woll, podpredsednik Ameriške

Hitlerjev agent aretiran

Federalna preiskava
se nadaljuje

Milwaukee, Wis., 28. dec. — Federalni detektivski so aretirali E. J. Buerka na obtožbo, da je nastopal kot agent nemške vlade in se ni kot tak registriral pri državnem departmetu v smislu federalnega zakona. L. V. Boardman, načelnik tukajšnjega federalnega detektivskega biroja, je dejal, da je Buerk nemški državljani in da se nahaja v Ameriki že petnajst let. Buerk je priznal pri zaslišanju, da je član Nemško-ameriškega bunda, nacistične organizacije. Aktivnosti v prilog Nemčiji je vodil v smislu instrukcij, katere je dobival od nemškega konzula v Chicagu. Buerk je trdil, da je reprezentant Hitlerjeve vlade.

V januarju preteklega leta je Buerk rekrutiral več izurjenih delavcev v Milwaukeeju za delo v Nemčiji. Večje število teh je odpotovalo v Nemčijo. Buerk je dejal, da dela za nekega Čikažana, čigar identiteta še ni bila ugotovljena. Preiskava aktivnosti članov nacističnega bunda v Milwaukeeju se nadaljuje.

Naciji svare ameriško vlado

Blokada irskih
pristaniščnih mest

Berlin, 28. dec. — Nemčija je sinoči posvarila Ameriko in druge nevtralne države, da bodo same odgovorne za posledice, če bodo parniki teh držav skušali prodreti nemško blokado irskih luk. Nemčija je proti temu, da bi Anglija dobivala pomoč preko Irake.

Nacistični tisk je naglasil, da je Nemčija definirala blokiranje cone. O tem so bile informirane vse nevtralne države. Kdor koli se pojavi v teh conah, se izpostavi nevarnosti.

Dublin, Irsko, 28. dec. — Vlada je včeraj odredila omejitve porabe gasolina "zaradi nastalih potožkov". Ona bo skrbela, da zaloge gasolina ne bodo izčrpane.

Velike povodnji v Braziliji

Rio de Janeiro, Brazilija, 28. dec. — Silni deževni nalivi v zadnjih dneh so povzročili ogromno škodo v državi Minas Geraes. Reke in potoki so prestopili bregove in poplavlili nižine. Voda je podrla mnogo hiš in čez 10,000 ljudi je brez strehe. Avtoritete so poslale vojaštvo, zdravnike in bolničarke v prizadete kraje.

delavske federacije in predsednik Lige za človeške pravice, svobodo in demokracijo, je naznanil ustanovitev Ameriškega delavskega odbora za pomoč angleškemu delavstvu na banketu, katerega je njegova organizacija priredila v počast Walterju Citrinu, tajniku Britskega kongresa strokovnikov unij. Novi odbor bo šel na delo in ustanavljal podružnice v vseh ameriških mestih. Te bodo zbirale denar, obleko in drugo blago in ga pošlile angleškim delavcem, ki so postali žrtve nemških in italijanskih letalskih napadov.

ZASTOJ V POGAJANJ NIH MED FRAN CIJO IN NEMČIJO

Načrt glede kooperacije
predložen nacijem

DARLAN SE VRNIL V VICHY

Vichy, Francija, 28. dec. — Poučeni krogi poročajo, da je bil Petainov načrt glede kooperacije med Francijo in Nemčijo predložen nacijem, ki pa so ga hladno sprejeli. Odgovor bo prišel šele čez nekaj dni, ker so naciji zavzeli stališče, da načrt ni zadovoljiv.

Premierjev načrt je predložil nacijem admiral Jean Darlan, mornarični minister, ki je prevzel Lavalovo mesto kot pogajalec z nemškimi avtoritetami. On se je včeraj vrnil v Vichy iz Pariza, kjer je imel sestanek z Otonom Abetzem, Hitlerjevim reprezentantom, in drugimi nemškimi voditelji. Darlan je informiral premijera Petaina in člane njegove vlade o zastoji v pogajanjih. Povedal jim je, da mora Francija nekaj storiti, da ponovno dobi zaupanje Nemcev. Abetz je naglasil, da je nekaj članov v Petainovem kabinetu, katerim Nemci ne zaupajo, zato morajo biti odstranjeni.

Naznanjeno je bilo, da bo finančni minister kmalu predložil proračun za prvo četrtletje prihodnjega leta v vsoti 25,000,000,000 frankov (okrog \$500,000,000) in del te vsote bo šel za kritje stroškov vzdrževanja nemške okupacijske armade.

Petaanova vlada je odredila ustanovitev posebne organizacije, v katere območje bo spadalo vodstvo kavčukarske industrije. Ta bo tudi reprezentirala Petainovo vlado v zadevah transakcij z zunanjimi organizacijami. Vsaka branža te industrije bo imela posebnega direktorja.

V Vichyju krožijo govorice o možnosti intervencije ali pogajanj glede končanja sovražnosti. Te prihajajo iz različnih virov in se zlasti nanašajo na konflikt med Anglijo in Italijo. Sugestija ameriškega senatorja Millarda R. Tydingsa, naj Rooseveltova administracija vpraša zavojevane države, na kakšni podlagi se hočejo pogajati za mir, je izzvala veliko zanimanje.

Domače vesti

Iz Montane
East Helena, Mont. — Tu je 24. decembra umrl Anton Sašek, star 57 let in rojen v Smihelu-Stopičih pri Novem mestu. Bil je član društva 143 SNPJ in tu zapušča družino.

Nov grob v Penni
Bridgeville, Pa. — Pred dnevi je tukaj umrl Ludvik Milavec, star 65 let in rojen v Rakeku pri Logatcu. Bil je član društva 295 SNPJ in tu zapušča družino.

Clevelandake vesti
Cleveland. — V bolnišnici je zadnje dni umrl Anton Cadež, star 51 let in rojen v Kozani pri Gorici. V Ameriki je bil 30 let in tu zapušča ženo, sina in hčer. — Dne 24. dec. je umrla Mary Macerol, roj. Kostrevec, stara 58 let in doma iz Hrušice pri Stopičih v okolici Novega mesta na Dolenjskem. V Ameriki je bila 27 let in tu zapušča moža in dve sestrji. Bila je članica društva 147 SNPJ. — Zvečer pred božičem so našli na ulici rojaka Antona Gruma težko ranjenega. Imel je prebito lobanjo. Domneva se, da ga je nekdo povozil z avtom in potem pobegnil.

Pionir v Calumetu umrl
Calumet, Mich. — Dne 18. decembra je po dolgi bolezni umrl eden tukajšnjih najstarejših naseljencev Miha Klobučar, star 80 let in doma iz Doblič pri Crnomlju v Beli Krajini. Tukaj je živel okrog 60 let in prva leta je delal v rudnikih, nakar je dolgo let vodil gostilno. Zapušča ženo, sina, dve omoženi hčeri, sestro, deset vnukov in vnukinj, nekeje na zapadu Amerike pa brata.

Nesreča v Lorainu
Lorain, O. — Na "sveti" večer sta tu tresčila skupaj dva avtomobila in v enem je bil na mestu ubit neki Julij Kolesar, njegova žena Helena je pa bila težko ranjena na glavi; poleg Kolesarja je bil ubit neki drugi možič, ki je bil oblečen za Miklavža. V drugem avtu je bil neki duhovnik, ki je bil tudi pobit, a ne toliko, da ne bi bil mogel hitro pobegniti.

Avtna nesreča v So. Chicagu
South Chicago. — Te dni je avto podrl rojaka Johna Likoviča in ga težko pobil. Odpeljan je bil v bolnišnico, od tam pa domov.

Nov grob v Kanadi
Nanaimo, B. C., Kanada. — Pred kratkim je tu umrl John Kralj, doma od Rake na Dolenjskem.

VOJNI URAD ZA VRNIL HILLMA NOV PROTEST

Pogodba s Ford Motor
Co. ne bo preklicana

REVIZIJA DELA V SKE POLITIKE

Washington, D. C., 28. dec. — Vojni departmet je po zavrnitvi protesta Sidneyja Hillmana naznanil, da pogodba s Ford Motor Co. ne bo preklicana. Hillman, delavski reprezentant v komisiji narodne obrambe, je protestiral proti oddaji naročila Fordovi kompaniji, ker je bila obtožena kršenja Wagnerjevega zakona, ki garantira delavcem pravico organiziranja in kolektivnega pogajanja. "Po skrbnem pretehtanju protesta smo prišli do zaključka, da Ford Motor Co. dobi naročilo," je izjavil Robert P. Patterson, pomožni vojni tajnik.

Pattersonova izjava je bila povezana z naznanilom, da bo vlada deloma financirala konstrukcijo nove Fordove tovarne, v kateri bodo izdelovali motorje za bojna letala. Ta bo sgrajena v Dearbornu, Mich., in stroški bodo znašali \$21,965,420.

Zavrnitev Hillmanovega protesta je bila omiljena z uradno deklaracijo, da se bo vojni departmet lotil revizije delavske politike in da bo vključil zahtevo unij v bodoče pogodbe med njimi in kompanijami. Vse doslej sklenjene pogodbe vsebujejo zahtevo, da morajo kompanije upoštevati provizije Walsh-Healeyjevega zakona glede minimalne plače in dolgotrajnega delovnega tedna. Delavci, ki delajo več kot 40 ur v tednu, morajo dobiti plačo in pol za čezurno delo.

Hillman in drugi delavski voditelji so zavzeli stališče, da morajo vse kompanije, ki dobe vlada naročila, upoštevati provizije Wagnerjevega zakona. Hillman je opozoril vojni departmet, da je federalni delavski odbor spoznal Ford Motor Co. za krivo kršenja tega zakona. Slednja je vložila priziv proti odloku delavskega odbora.

Prisadila se mu je rana na nogi. V Kanadi je živel 28 let in tu zapušča ženo, dva sina in štiri hčere. Bil je član S. N. P. J.

Poročilo o registra ciji inozemcev

Okrog 5,000,000
oseb se registriralo

Washington, D. C., 28. dec. — Poštne avtoritete sodijo, da se je okrog 5,000,000 inozemcev (nedržavljanov) registriralo v Ameriki in njenih poseščinah. Registracija je bila zaključena v četrtek, 26. decembra. Natančno število registrirancev bo objavljeno prihodnji teden.

Na podlagi v kongresu sprejetega zakona so se morali osebe registrirati v poštnem uradu svojega mesta ali nedržavljan, ki so stari čez 14 let. Otroke, nedržavljanov, ki še niso stari 14 let, so morali registrirati starši ali varuhi.

Registracijski oddelek poštnega departmeta je naznanil, da se je 75,438 inozemcev registriralo na Havajskih otokih, 10,952 na Portoriku, 1008 na Viržinskih otokih in 271 v Alaski. Oni, ki se niso registrirali, so podvrženi kazni plačila \$1000 ali zapora šestih mesecev ali obojega.

Druga naloga federalnih avtoritet je prosekucija naddržavljanov, ki se niso registrirali. Ta je bila poverjena J. R. Espinolu, bivšemu federalnemu detektivu in preiskovalcu več kongresnih odsekov.

Berlin naglasil pri jateljstvo z Rusijo

Poročila o pohodu
nemških čet zanikana

Berlin, 28. dec. — Vladni krogi so ponovno poudarili prijateljske vezi med Nemčijo in sovjetsko Rusijo, zaeno pa so zanikali poročila o pošiljanju vojaških čet preko Ogrske v Rumunijo in Italijo. Zadevne govorice se kljub temu vzdržujejo. Nekateri nacisti so izjavili, da Nemčija ne daje informacij o militarnih zadevah.

Iz uvodnikov, ki jih objavlja jo nacistični listi, je očitno, da se Nemčija zanima za italijanske vojne operacije v Albaniji in Libiji, kjer fašisti doživljajo poraze. Iz teh je jasno, da Italija lahko pričakuje nemško vojaško pomoč.

Bern, Švica, 28. dec. — Poročila iz zanesljivih virov potrjujejo informacije, da nemške čete odhajajo na Balkan in v Italijo. V zadnjih dneh sta dve nemški motorni diviziji prekorčile Brennerski prelaz in dospeli v Italijo.

Orkan divjal v kubanski provinci

Mnogo ljudi ubitih
in ranjenih

Bejucal, Kuba, 28. dec. — Najmanj 15 oseb je bilo ubitih in čez sto ranjenih v orkanu, ki je divjal v provinci Havani. Orkan je porušil več poslopij, med tem veliko gledališče, mestno bolnišnico, cerkev, samostan, več trgovin in hiš. Mnogo ljudi je ostalo pod podrtinami. Organizirani so bili posebni reševalni oddelki, da potegnejo žrtve izpod razvalin.

Orkan je razdelal telefonske in telegrafске zveze in komunikacija med Havano in okoliškimi mesti je bila pretrgana. Avtoritete so oklicale obsešno stanje v prizadetih krajih.

Devet žrtev viharja v Mehiki

Mexico City, 28. dec. — Silni viharji, ki so zajeli nekatere kraje v državi Vera Cruz, so zahtevali devet človeških življenj, čez

NEMŠKE ČETE SE ZBIRAJO OB BOLGARIJI

Ljute bitke med Grki in
Italijani

OBNOVA LETAL SKIH OPERACIJ

SOFIJA, BOLGARIJA, 30. dec. — Prvi oddelki velike nemške ekspedicijske armade, ki prodira v južnovzhodno Evropo, so dospeli do bolgarske meje. Poučni krogi trdijo, da bo Bolgarija dovolila prehod Nemcem preko svojega ozemlja pod protestom, ker se zaveda, da bi bil vsak odpor zamašen.

BEIGRAD, 30. dec. — Tukajšnji list Vreme, glasilo jugoslovanskega zunanjega urada, komentira prihod nadaljnjih nemških čet v Rumunijo. "Ojačanje nemških garnizij v Rumuniji pomeni konsolidacijo sedanjega reda v podonavski pokrajini," pravi ta list. "Zdi se, da se operacije ne bodo raztegnile na jug."

Atene, 28. dec. — Srdite bitke so v teku med Grki in Italijani pri Kilsuri. Slednji skušajo obdržati utrjene pozicije v gorovju, da preprečijo pohod grških četem proti Valoni, glavni fašistični pomorski bazi v Albaniji. Vrhovno poveljstvo poroča, da so bili Italijani pognani iz več vasi v okolici Tepelinja. Grki prodirajo naprej proti severozapadu. Ujeli so več sto italijanskih vojakov in zaplenili velike količine orožja, streliva in drugega bojnega materiala.

Fašistična oborožena sila, shranjena pri prelazu ob Kilsuri, je bila ojačena. Italijansko poveljstvo je vrгло nove čete na to fronto.

Rim, 28. dec. — Mussolini je pozval italijanske čete v Bardiji, Libiji, da morajo braniti to mesto do zadnjega moža. Poziv je bil naslovljen preko maršala Grazianija, vrhovnega poveljnika italijanske oborožene sile v Afriki, ki se zdaj nahaja v Tobruku. V Bardiji, katero oblegajo angleške čete, se nahaja italijanska armada 20,000 mož.

Tu je bilo naznanjeno, da je italijanska letala metala bombe na angleško podmornico v bližini libijskega obrežja. Ali je bila podmornica potopljena, ni znano. Naznanilo omenja, da so v teku vojne operacije na frontah v severni Afriki.

Italijanska letalska sila je aktivna v bombardiranju angleških pozicij. V spopadu nad libijskim obrežjem so bila tri angleška letala uničena. Italijani pa so izgubili eno letalo.

London, 28. dec. — Letalski minister je naznanil obnovo napadov na nemška mesta in industrijska središča. Letalci so metali bombe na Berlin, Hamburg, Bremen, Hamm in Monakovo ter na nacistične "invazijske baze" v Franciji, Belgiji in Holandiji. Bombe, katere so vrgli, so zanele požare in povzročile ogromno škodo.

Nemci so istočasno bombardirali London in druga angleška mesta. Nekaj ljudi je bilo ubitih in ranjenih v napadih.

Lou na zarotnike v Paragvaju

Buenos Aires, Argentina, 28. dec. — Sem prihajajo poročila, da policija v Paragvaju lovi člane liberalne stranke, ki so skovali zaroto proti sedanji vladi, kateri načeljuje general Higinio Morinigo. — Čez 180 zarotnikov je bilo aretiranih v zadnjih dneh in več je bilo poslanih v koncentracijska taborišča. Liberalna stranka je bila na vladnem krmlu več let.

60 pa je bilo ranjenih. Mnogo hiš je bilo porušeni in škoda znaša čez sto tisoč dolarjev.

Brca staremu letu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Članki in članke za leto (1920) v letu 1921: \$1.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$5.00 na četrt leta; za Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$12.50 na pol leta; za inozemstvo \$10.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$10.00 per year.

Članki in članke za leto (1920) v letu 1921: \$1.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$5.00 na četrt leta; za Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$12.50 na pol leta; za inozemstvo \$10.00.

Advertising rates on agreement—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsi, kar ima stik s tiskom

PROSVETA

8657-58 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo na primer (December 31, 1920), poleg vsega imajo za lastno postrebo, da vam je s tem datumom postrebo na voljo. Ponovno jo pravilno, da se vam list se ustavi.

Kako je z našo bodočnostjo

Večkrat smo že zapisali v Prosveti, da bi se morali slovenski delavci v Ameriki bolj zanimati za svoje domače stvari, na primer za naša kulturna udejstvovanja, in manj za splošno ameriško politiko.

Večkrat smo pokazali na dejstvo, da smo slovenski delavci v Ameriki skozi tri desetletja prispevali lepe tisočake za ameriško delavsko politiko in kaj imamo danes od tiste politike? Nič, absolutno nič! Danes imamo le to, kar smo v tem času ustvarili zase—imamo le svoje podporne in kulturne ustanove in svoje liste in revije.

Kadar pa smo to povedali, smo vselej poudarjali, da to ne pomeni, da bi mi morali docela opustiti politiko. Nikakor ne! Sploh bi bilo nemogoče, ker smo vključeni v ameriški politični sistem, v katerem smo prav tako prizadeti kakor vsi ostali Američani. Lahko sodelujemo proporcionalno z našim številom z onimi političnimi elementi, ki po našem prepričanju najbolj zastopajo naše interese, ampak glavno breme političnega dela naj nosi ameriška večina.

Danes pa stoji Amerika pred novo akutno krizo, pred kakršno še ni stala pred dvema letoma ali štirimi leti; to je kriza, ki zahteva drugačno taktiko in drugačne dolžnosti od vseh ljudi v Ameriki, ki hočejo živeti in kateri se živijo zanimajo za vprašanje, kakšno bo njihovo življenje in njihova bodočnost.

Današnja akutna kriza se očituje v tem, da se velika večina Američanov prepira glede vojne. Ali je potrebno, da se Združene države oborožujejo do zob? In kaj prinaša oborožitev? Obrambo kontinenta ali vstop v vojno na tujem? Ali je vredno pomagati Angliji? Mar ni bolje, da držimo puško in smodnik zase? In tako dalje.

V ta prepir smo kolikor toliko vmešani tudi Slovenci; tudi mi se postavljamo na to ali ono stran. Različno nevtralen ni nihče—razen otrok in idiotov—ker ne more biti.

To je dokaz nove akutne krize; dalje je dokaz, da nihče v Ameriki ne more stati v tej krizi ob strani, kakor da se njega to prav nič ne tiče.

Nova kriza se tiče slehernega posameznika, kajti resnica je, da od izida ameriškega oboroževanja in od izida vojne—je odvisno, kakšno eksistenco bo imel posameznik in kakšno eksistenco bomo imeli mi Slovenci v Ameriki kot organizirana narodnost. Ali se zavedamo tega?

Ali se zavedamo velike krize? Ali se vprašamo, če bo v prihodnjih dveh, treh ali petih letih še stala naša jednota, ako bo še izhajala Prosveta, če bomo še smeli povedati svoje misli v naših publikacijah?

Z drugimi besedami: ali se zavedamo, da našo jednoto, naše liste, naše kulturno gibanje in vse naše ustanove ščiti ameriška demokracija, brez katere bi mi vsega tega ne imeli? Ali se zavedamo, da je od izida današnje vojne odvisen obstoj ameriške demokracije?

Amerika se prepira in mi se pripravljamo, če je vredno iti v vojno ali ne, kako nečloveška in strahotna je vojna, koliko požre in tako dalje. Priprava se, pri tem pa ne pomislimo—kakšno bedasto je to naše prepiranje—

Bedasto in neumislno je prvič zato, ker vprašanje vojne NI ODVISNO od Amerike, in drugič zato, ker VOJNA JE JE!—Yes, Amerika je že v vojni, čeprav je ni uradno napovedala in razbrže je nikdar ne bo, kajti danes je na svetu drugačna vojna kot je bila pred 25 leti.

Ali se zavedamo tega? Ali se zavedamo, da ameriške bombe in krogle že dolgo mesece ubijajo Nemce in Italijane? Ne—delamo se, kakor da ne vemo ničesar o tem. Velika večina Američanov se dela, da ne ve ničesar o tem—in še vedno klečejo o neki vojni, kateri se lahko izognemo. Kakšna budalost!

Zivimo v veliki krizi, nahajamo se v nenapovedani vojni, od katere zavisi naša bodočnost v Ameriki, zavisi vse kar imamo in s čimer se toliko ponasamo, vsega tega pa nečemo videti in pripravimo se zaradi nekaj malenkosti, ki v tej krizi ne štejejo—nič!

Glasovi iz naselbin

Zopet prijateljstvo

East Moline, Ill. — Tudi jaz želim nekoliko poročati iz naše naselbine. Najprvo naj omenim, da je pri našem društvu zopet prišlo nazaj staro prijateljstvo, kar me prav veseli, "Rilec" smo kuhali ravno eno leto in mislim, da mora biti dobro kuhan. Zakaj bi se grdo gledali, ker smo vsi bratje in sestre?

Kot slšim, potrebujejo maseniste v arzenalu, tam, kjer delajo morilno orožje. Koliko je resnice, ne vem — kakor kupim tako prodam. Vsakdo naj bo previden, ker tukaj je še vedno dosti ljudi brez dela.

Naj tudi jaz nekoliko povem o našem potovanju, katerega sem bil letos precej deležen. Najprvo smo se dogovorili, da gremo za Labor day v Strabane, Pa. Eddy Penca in njegova žena Sylvia mi naročita, da napojim "lizo", kar sem storil in drugi dan smo že bili tam. Druhi stvari ne bom poročal, ker to so že drugi storili, ki so bolj sposobni kot jaz, ker jaz nisem hlač trgal v šoli.

Zadnjič pa smo se dogovorili jaz in moja Micka, Frank Habnik in njegova Cilka iz Oglesbyja in Joe Zabukovec iz Peruja, da jo mahnejo proti Minnesoti, da vidimo, kaj počno naši stari znanici na Biwabiku. In tako smo tudi storili. Dobili smo vse še precej v dobrem razpoloženju, še boljše bi pa bilo, ako bi se bolj delalo. Vsakdo ve, da naš narod je vajen težko delati, toda tam ni skoro drugega dela kot cesarsko in šo to samo deset dni na mesec. Tako so mi povedali. Poročano je že tudi bilo, kako smo se imeli pri znanjih. Tudi jaz se lepo zahvalim za tako dobro postrežbo. Pozdrav vsem v Minnesoti, kakor tudi v Strabane, posebno pa družinama Maly in Vreček ter Johnu Bonnarju.

Anton Prosen.

Lovski zgodbi

Johnstown, Pa. — Da so naši kraji, odnosno Pennsylvanija, "država gozdov", zelo bogati na srnahr in tudi na črni medvedih, o tem menda ve že vsakdo. Lovci prihajajo sem od vseh krajev, tudi iz oddaljenih držav, kajti plen je navadno zelo bogat. Samo pri nas v treh okrajih je bilo letos postreljeno nad 7000 te živali. Dasi jik vsako leto mnogo postrele, se je ta žival tako pomnožila, da so farmarji pošiljali proteste v Harrisburg, češ da jim povzroča ogromno škodo na posestvih in drevju. Menda je vsled tega državna uprava razglasila odprt lov za samec in samice vslovske dobo (14 dni).

"Ali boš šel letos na jago? Vse bo odprto!" Tako me je vedno bodril moj sosed Jakob. "Nimam pripravne puške," sem se izgovarjal. "Kaj tisto, pridi k meni in si izberi eno iz mojega arzenala," mi je prigovarjal. Res sem šel pogledat, kaj ima. V resnici ima res mnogo pihalnikov, ki so bili nekoč res novi, ampak to je bilo že davno. Prepričan sem, da bi slovenski muzej v Clevelandu precej obogatel, če bi mu Jakob hotel pokloniti svoj zaklad.

Ker sem imel nekoliko dela na roki, sem udeležbo lova odlašal in tako izostal. Vendar sem sklenil, da moje lovske prijatelje posamezno intervjuvam, kako in kaj je bilo, kakšen uspeh so imeli itd. Prvi pogovor sem sodelal imel s sosedom Jakobom. Takoj me je nadržal, "z menoj bi bil šel in prav gotovo bi bila privlekla domov 'twelpointarja'." Pravi, da je bil velik kot mulak in letel je naravnost proti njemu s tako naglico, da se mu je komaj izognil. K sreči je bilo drevo zraven, za katerega se je skril, drugače bi ga bil vrag rogal gotovo prevrnil. "Čemu pa nisi streljal?" sem ga vprašal. "Ni bilo časa," mi je pojasnil.

Pri nas na Moxhamu imamo zelo močan licensiran lovski klub, ki šteje okrog 200 članov. V ta klub spadajo vse narodnosti, načelujejo pa mu Slovenci — predsednik, tajnik, blagajnik itd. Da dobim čim boljše pojasnila, sem se obrnil do tajnika Johnnyja

B., ki mi je dal obširnejša pojasnila o uspehu. Na moje vprašanje, zakaj ni on letos prišel domov rogača — vanj kot načelnik lovcev bi se moral izkazati! — je odgovoril:

"Da, res tako bi moralo biti. Ampak bil je tak mraz v gorovju, da mi je puška zmrznila, potem pa streljal, če hočeš! Prav blizu mene je prišel rogač, me gledal ko bik nova vrata. Pograbila me je jeza, poberem kamen in mu ga vržem tja v rebra. Šele tedaj se je m. h. spomnila, da je čas, da gre naprej."

Na moje opombo, da so mladi lovci, stari komaj po 17 in 18 let, skoro vsi prinesli domov svoj plen, stari "gamnarji" pa nič. Kako to? "Ja, ti ne razumeš," mi je pojasnjeval. "Mi, kar je res nas pravih lovcev, gremo zato na lov, da divjačino preganjamo, da pride na dober cilj našim začetnikom. Ti me boš razumel, da bi se meni prav nič ne ljubilo težkega rogatega vraga vleči po skalovju, po hribih in dolinah, včasih tudi več milj daleč, da ga privlečeš h kari. Naj jih le drugi vlačijo!"

Srečala sva se tudi s predsednikom lovskega kluba Lojzetom. On je rojen v Ameriki, toda če bi ga srečali v Ljubljani, bi mislili, da je od Novega mesta. On je tudi predsednik največjega društva SNPJ, št. 82, v našem mestu, tajnik SDD in če ve, da si Slovenec, ne bo angleščine sploh hotel razumeti. Ampak k stvari.

"Halo, Lojze! Kje pa imaš 'nimrod'?" "Veš, oprosti mi, zelo sem zaposlen in nimam časa, sicer pa je zanimivo. Videl sem rogača s celim haremom. Streljal sem nanje, pa menda nisem nič zadel. Šlo je kot sv. Elija. S seboj je vodil kakih sedem svojih žena ali ljubice, ali kar so že. Jeza me je stresla, ko sem premišljeval o tej naši postavi. Kajne, če bi ti imel gube babi, bi kršil postavbo glede 'bigamije', še državljani bi ne mogli postati. Ampak ti rogati hudiči imajo pa vso prostost. Kje je logika?"

Govoril sem tudi z blagajnikom lovskega kluba Joškom. O njem ni govora, on je res lovec na mestu. On ne gre samo "pojati" živali po hosti, ampak pomaga rad tudi drugim, da ne pridejo praznih rok domov.

Nimam še nikakega poročila, kako se je kaj obnesel lovski klub na Bon Airu, niti s Kráyn. Sem pa gotov, da bodo izdali svoj "statement" prej ali slej, pa naj bo že tak ali tak. Kadar bo še kaj novic v lovske torbi, se zopet oglasim. — Z lovskega pozdravom —

Andrej Vidrih.

Odgovor Gardnu

La Jolla, Cal. — V odgovor Antonu Gardnu radi tehnokracije z dne 12. dec. samo tole: Lastno prepričanje deluje najbolje. Ponovno sem vam že pri-

poročal, da čitajte to in ono in poslušajte tehnokracijo predavanja, kjer lahko postavite najboljše vprašanja.

Ker označujete tehnokracijo dopise s sanjativim itd., hočem zaključiti do boljše prilike. Tehnokratje se ne pripravamo! Technocracy Inc. nudi najboljše izobrazbo. Ima temeljito znanstveno podlago za vse, kar uči. Uredništvo se zahvaljujem za priobčitev mojih dopisov.

Matt A. Turk.

Članice kluba SND

La Salle, Ill. — Naznanjam članicam gospodinjstva kluba Slovenskega narodnega doma, da smo premestile član naše seje, ki se bodo v bodoče vršile vsak drug tork v mesecu. Dan smo premestile radi prostora v domu. Prosim, da upoštevate to in vas vabim, da se bolje udeležujete mesečnih sej. Več nas bo lažje bomo kaj dobrega sklenile v prid našemu klubu. Ne pozabite torej, da je naša prihodnja seja 14. januarja ob pol osmih zvečer v navadnem prostoru.

Antonija Videgar, tajnica.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Živimo v času nezadovoljnosti, kar ni naša krivda, pač pa krivda današnjega sistema in svetovnih razmer. Imamo pa še to prednost, ako nam kakšna stvar ne ugaja, da imamo še pravico izraziti svojo kritiko. Seveda ne povsod, ampak pri organizaciji kot je SNPJ je to še najbolj v veljavi in se te prilike tudi pridno poslužujemo. Seveda se v mnogih slučajih tudi prenašamo, kritiziramo posamezne glavne odbornike ali pa tudi ves glavni odbor.

Zadnje čase jih dobim dosti po grbi posebno Molek. On ima to prednost, da je suh in kpti se težko kaj prime. Bi ga tudi jaz kritiziral, toda bom obrnil v drugo smer. Ne bom hvalil. Ali je Molek zgrešil cilj v tem razburkanem času, v katerem se danes nahajamo? Ne bom osebno in nimam poedina v mislih, rečem pa, da zadnje čase, odkoder prihajajo najhujše pšice na Moka in Prosveto, kaže, da je v tistih krajih delo za napredek v zastoju. Na drugi strani pa tisti, ki mislijo, da ima Molek nekaj le prav, delajo kot čebelice, agitirajo in razpečavajo. Kaj? Zelo dobro literaturo, ki bo vcepila dosti dobrega in vzkalila med maso. To se lahko dokáže s fakti. In te čebelice želijo, da bi se razširila delavska zavest med maso, namesto da bi kritizirali ali se oprijeli mikavnih vzrokov, da bi namesto dela za dobro stvar stali v vrstah zastoja.

Kar se glavnega odbora tiče, niso v njem vsevedneži in ne znajo za mnene posameznih članov. Ampak ako sem v pravem, so si mislili, da je včasih dobro malo spremembe, da se enkrat ustreže tudi drugim. Seveda se skuša vedno ustreči večini. Ne vem kako se je to posrečilo gl. izvršnemu odseku s stenskim kolektarji SNPJ za l. 1941. Pohvale ali vprašanja, kaj prav za prav slika besege fanta pomeni, še nisem videl v Prosveti, razen kar sem jaz pred kratkem omenil. Bilo pa je nekaj kritike, mislim, da se je Birtov Tone iz Shabona malo prenašal. Tone je

Tehnokracija

(Nadaljevanje.)

Sicer gre v kredit tehnokratom, da so iskreni — in odprto priznavajo, da ne marajo demokracije v svojem sistemu. Boljševiki niso bili tako iskreni; oni so ruski narod nalagali in potegnili za nos. Če bi bili boljševiki izvajali v praksi, kar so postavili v teoriji — bi bil sovjetski sistem vsaj posredno demokratičen in njih ne bi že davno bilo več na krmilu, ker so bili in še danes so zelo majhna manjšina v Rusiji. Ampak boljševiki so hoteli ostati in samo oni — na krmilu, zato so uvedli svojo diktaturo nad ruskim proletariatom.

Vsa tehnokratska literatura, kolikor nam je doslej znana, ignorira človeški element, zato pa je tako suhoparna. Pišejo in govorijo le o energiji in masinah, nobene besede pa ni o instinktih ali nagonih, o čustvih in strasteh, ambicijah in poletih človeka in človeške misli; nobene besede o osebni svobodi, o odnosih moža do žene in obratno, skratka ničesar o človeškem elementu.

In baš ta element je najvažnejši! Nagon človeka do moči je še vedno silen in vprašanje, kako zavarovati slabotnika pred brutalnežem, je glavna naloga vsake oblasti, ki hoče biti pravična.

Tehnokratski pisci sicer omenjajo na enem mestu, da bo njihov sistem jamčil posameznikom svobodo misli, izražanja in verovanja; omenjena je celo "individualna svoboda akcije", ampak to jamstvo je pogojno. Svobodni bodo deležni le oni, ki jih ne bodo zlorabili v škodo tehnokracije! Nikjer ni rečeno, da so civilne svobodščine "samoumevna pravica slehernega posameznika in nihče ni tako mogel, da bi te svobodščine komu podeljeval ali jemal!

Na drugi strani je pa rečeno v tehnokratskem pamfletu, da tehnokratje računajo tudi z oboroženo silo, in sicer dvojno: z armado proti napadom od zunaj in s policijo za vzdrževanje "reda in mira" na znotraj. Tehnokratska družba bo odpravila denar in cene in s tem bo avtomatično odpravila 95% zločinov, kljub temu bo potrebna policijska zaščita nove družbe! Čemu?

Sovjeti bi lahko povedali. Boljševiki so tudi odpravili izkoriščanje delavcev in kmetov, ampak danes je treba v Rusiji policaja na vsakih deset delavcev in kmetov — menda zato, da čuvajo državo, "delavsko" državo, pred delavci in kmeti! (Kapitalistov in buržujev tam kaj ni več.)

Lahko si torej mislimo, kakšen posel bo imela tehnokratska policija — in redna armada v mirnem času — čeprav bo v tehnokraciji 95% manj zločinov. Pazila bo na delavce, da ne bodo ničesar rekli zoper direktorje!

To ne bo preobrat na bolje, ko pa tehnokrati sami priznavajo, da bodo obdržali armado in policijo iz kapitalistične družbe vzile sijajnim razmeram, ki jih obetajo. Preobrata na bolje si ne moremo misliti brez odprave policajev, sodišč, ječ in morišč z zločinci vred, brez odprave vojakov in vojne. Za peščico abnormalnežev, ki bodo še ogražali zdravje ali življenje državljanov, bi zadostovale bolnišnice.

Vprašanje, kako bodo tehnokratje prevzeli oblast in odpravili sistem cen in denarja, je pojasnjeno na kratko.

Prej omenjeni Wilton Ivie pravi, da preživetje krvi ne bo potrebno, nikjer pa ne reče, da se ne bi tehnokratje poslužili nasilja — če bo potrebno. To je indirektno namignjeno na drugem mestu, kjer piše, da se "Technocracy, Inc." lahko ali morda posluži politične akcije (may take political action) za doseg svojih zmage, ampak ta politična akcija pride šele tedaj, ko bo večina volilcev v Severni Ameriki dobro izsolana v tehnokraciji. Te volitve tehnokratov bodo pa prve in zadnje, kajti, če volijo svojo vlado in zbornico, bodo takoj odpravili staro ustavo in vse stare zakone in vpejali svoj tehnat.

To pomeni, da se bodo tehnokratje poslužili politične demokracije samo zato, da jo uničijo, ne zato, da je izboljšajo oziroma raztegnjejo na ekonomsko in socialno polje. Ne verjamejo namo, da bi tehnokratje na ta način pridobili voljo, da bi tehnokratje v Združenih državah — okrog se večino volilcev v Združenih državah — okrog 30 milijonov samo tukaj — zlasti onih ne, ki bolj cenijo svojo osebno svobodo kot največje kos kruha. Bojimo se, da bo prej konec ameriškega kapitalizma, preden bodo tehnokratje mogli izobraziti dovolj volilcev za svojo internirsko diktaturo.

Mi smo za konstruktiven ekonomski in socialni preobrat na bolje, zato se zanimamo za vsako ekonomsko in socialno gibanje, ki obeta nekaj novega. Zato smo se nekoliko poglabili tudi v teorijo tehnokracije in smo našli, da se prinaša preobrata na bolje.

(Dalje v četrtlet)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 30. decembra 1920)

Domače vesti. Glas Naroda v New Yorku je sovražno nastopil proti JRZ.

Delavske vesti. Stavbni delavci so zmagali v Buttu, Mont.

Inozemstvo. Pašić je spet na čelu vlade v Jugoslaviji.

Sovjetska Rusija. Sovjeti so pretrgali pošto z Poljaki v Rigi.

Ledene sveče ob jezui Grand Coulee v Washingtonu.

Novice iz starega kraja

iz Slovenije

SMRTNA NESREČA V LOVSKEM REVIRU

Koprivnik, 24. oktobra. — Slučaj se je razvil na vsem Koprivniškem lovskem revirju. Na smrtno ponesrečeni znani nacionalni delavec Drago Princič, postar v Nemški Loki.

Pokojnik je šel v sredo zjutraj v svoj lovski revir. Pridrutil se mu je kot spremenišalec lovski upravitelj v Nemški Loki Leopold Merčun. Ustavila sta se pri skupini delavcev in se pričeli razgovarjati. Princič je snel puško z rame in jo položil k nogam. Nenadno je puško kopito udarilo in puška se je sprožila tako, da je naboj nesrečno zašel v trebuh in je na hrbtu izstopil. Lovski upravitelj Merčun in nekateri delavci, ki so bili v bližini, so kar onemeli. Ponesrečenca so dvignili in nesli na domovskega upravitelja v Nemški Loki ter poklicali zdravnika iz Kočevja. Hkratu so obvestili o strašni nesreči njegovo soprogo, ki je poštarica v Koprivnici. S hudo slutnjo je šla v Nemško Loko, toda moža je našla že mrtvega. Dospeli zdravniki iz Kočevja dr. T. Tone Hočvar je lahko ugotovil samo še njegovo smrt.

Rajnik je bil po rodu iz sončne Gorice in je štel šele 41 let. Bil je neumoren nacionalni delavec in vzoren družinski oče, ki je naravnost z ganljivo vneto skrbel za svojo družino. Bil je več let v Koprivniku, pred sedmimi leti pa je bil premeščen v Nemško Loko, medtem je žena poštarica v Koprivnici. Kot varčen in skromen družinski oče ni bil v Koprivniku postavil lastno hišo, a v Marleni si je uredil lep vlograd.

STRAŠNA NAJDBA V GOZDU NA KUREŠČU

Ig pri Ljubljani, 24. oktobra. — Včeraj se je po igu in okolici zanesla vest, da so na Kurešču našli dva mrtveca, moškega in ženskega, ki sta očitno že dalj časa ležala tam. Oba je našel nek kmet iz Želmele v gozdu približno 20 minut od Želmele proti Kurešču. Moški je bil brez glave in je do zdaj še niso našli. Ženska je ležala na hrbtu, roke od sebe in imela je brisačo okoli vratu. Kraj nje so dobili aktivno s steklenico izloze, vse naokrog pa je bilo raztreseno več robcov, kart in pisem. Iz teh je upravnih pisem sta se dali razbrati imena Gizela Brčić (ali Princič) in Novak. Pisma so bila naslovljena na Ljubljano. Ženska je utegnila imeti okrog 30 let in obličena je bila v sivo sportno obleko s kratko jopico. Starost moškega se zaenkrat še ne da oceniti, ker manjka glava.

O strašni najdbi so bili takoj obveščeni orožniki, ki so uvedli obširno preiskavo. Vse kaže, da gre najbrž za dva nesrečna praljubljena, ki sta si v gozdu prostovoljno končala življenje, kar bi se dalo sklepati po steklenici izloze. Seveda pa ni izključeno, da sta postala žrtvi zločina, kajti zelo čudno je, da moškemu trupa manjka glava. Trupli sta ležala v gozdu najmanj dva meseca. Tudi obraz nesrečne ženske je bil brez nosa in oči. Izključeno seveda ni, da so trupla ogizle živali.

Pokojnika sta Gizela Benčičeva in Franjo Gizek iz Ljubljane. Ljubljana, 24. oktobra. — "Pup-Lela, vrni se!" — Mama. . . . . Marsikateri citatelj je pred dobrim mesecem opazil med dnevnimi vestmi ta uokvirjeni poziv in skoraj sleherni je bil pripravljen, da je to naziv bodočega filma, ki ga bo predvajal katerikoli ljubljanski kino. Ničesar pa ni slutil, da se za tem pozivom skriva trpek klic nesrečne matere, ki je v svoj na ta način hotela pripraviti svojemu nenadno pogubljenemu hčerko, da se vrne domov v ljubo naročje. Pupa-Lela, kakor so ji doma rekli, je namreč nesrečna Gizela Benčičeva (ne Brčićeva, kakor navažamo zgotraj), ki so jo sinčič našli pod Kureščkom.

Gizela Benčičeva je bila mlada, lepa, ljubezno dekle v cveto svoje mladosti, saj je štela

Konfiranci bodo sedaj vsi izpuščeni in razen tega bodo mogli uveljaviti odškodninske zahteve napram državi.

Zvišanje mezd rudarjem pri TPD

Dne 15. oktobra se je vršila v Ljubljani, v palači "Trboveljske premogokopne družbe" medna razprava med zastopniki delavstva in zastopniki TPD, v zadevi povišanja mezd rudarjem in apneničarjem valed porasta draginje.

Po daljši razpravi se je doglo za I. in II. kategorijo 10 odst., za III. IV. in V. kategorijo pa vsled spremembe uredbe o minimalnih mezdah 14 do 21 odst. povišanje temeljnih mezd. Istotako se povišajo akordne postavke za 10 odst. Ker se je s sedanji sporazumom spremenil sedaj veljavni mezdni sistem, obstoječ iz mezde in draginjske doklade na kosmati zaslužek v čisto mezdo se je prejšnja 25 odst. draginjska doklada vračunala tako, da so se v splošne dosedaj veljavne temeljne mezde in akordne postavke zvišale za 35 odst. Tako znaša sedaj temeljna meza I. kat. din 56.25, II. kat. din 50, III. kat. din 46, IV. kat. din 44 in V. kat. din 34. Vsi povški imajo veljavnost od 10. oktobra naprej. Med drugim se je tudi spremenilo čl. 26 kolektivne pogodbe tako, da bo v bodoče tvoril podlago za razprave odstotek za kolikor je porasla draginja in ne točke, kakor do sedaj.

Zastopnik Zveze rudarjev Jugoslavije je bil proti odpravi doklad na kosmate zaslužke, česar pa zastopniki ostalih organizacij niso hoteli uvaževati in je tako prišlo do poslabšanja čl. 26 kolektivne pogodbe. Zato bo efektivni zaslužek rudarjev in bodočnost pokazala, kdo je imel prav?

Joseph Snay, 13.

Veruje v Stalinovo Rusijo

Chisholm, Minn. — Minilo je leto dni, od kar sem pustila Prosveto radi tistih Krivtikijskih člankov, katere je Tone Garden priobčeval o Rusiji. Letos me je zopet želja prišla, da se ponovno naročim na list, ker rada citam, pa tudi sem mislila, da ste se kaj spametovali. Komaj sem dobila tretjo številko Prosvete, pa vidim, da Tone Garden priroča knjigo o Rusiji "The Dream We Lost". Pravi, da bi jo moral čitati vsakdo, razjezil pa bo mogoče tiste, ki se navdušujejo za sovjetce.

Ako bi Tone to priporočal pred 30 leti, bi mogoče verjeli, ker takrat še nismo znali angleščine in nas se je lahko tudi varalo. Danes pa je drugače, ker vsakdo izmed nas nekaj razume. Ako bomo verjeli knjigam, je teh dosti dobrih in slabih. Ameriške citavnice niso komunistične, pa je v njih dosti knjig, ki pišejo dobro o Rusiji. Ako je to res, kar omenja nek knjiga piše, je Stalin res pametna oseba, ker misli in dela za 200 milijonov ljudi. In to ni nič slabega. Zato se ruško časopisje norčuje iz Amerike, da goi mladino v norišnice, ker jih straši pred življenjem, za katerega se morajo boriti v rani mladosti. Po Tonetovem mišljenju je vse slabo v Rusiji.

Pisateljica te knjige tudi piše, kot pravi Garden, da je Stalin veliko kriv vojne v Evropi. Če bo šla Amerika v vojno, bo najbrže tudi on kriv. Nadanje piše, ako se bo vojna nadaljevala, da bo Evropa tako sestradana in razbita, da lahko Stalinu pade v naročje kakor gnla hrushka. Ako je to resnica, je Stalin najmočnejša oseba na svetu, kar zapove evropskim bedakom, naj se ubijajo med seboj, ako ne marajo živeti. Ako Rusija ostane nevtralna v tej vojni, mora biti res prava delavska država. Zakaj ne bi bila še Amerika? Pregovor pravi, da gre orel le enkrat na levo. Ako bo šla Amerika v vojno, bo šla pa dvakrat na levo. Zavedna sem, kaj bo po vojni, če

Tukajšnji krogi pravijo, da bo odločitev glede pomoči Španiji padla, ko pride v Washington lord Halifax, novi angleški poslanik. Dolga civilna vojna je poglata Španijo v veliko bedo in prebivalcem preti stradanje.

Mnogo prosilcev za državljanstvo

Chicago, 28. dec. — Fred J. Schlotfeldt, direktor naturalizacijskega in imigracijskega urada v čikaškem distriktu, je izjavil, da je število prosilcev za ameriško državljanstvo doseglo rekord. Prošnje za državljanstvo so se pojavile v velikem številu potem, ko je kongres sprejel zakon, da se morajo vsi nezdravljeni registrirati. Od 1. januarja pa doslej je 31.424 inozemcev dobilo državljanstvo v čikaškem distriktu.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

napak in da včasih tudi kaj dobrega pogruntam. Ker pa so uradniki tudi ljudje kot vsi ostali člani, bi bilo zelo čudno, če bi bili brez napak. Jaz jih imam, kamor se obrnem, ampak jih priznam in skušam popraviti.

Ker sem že pri kolektarjih, naj tudi omenim Družinskega, katerega sem še precej razpečal. Knjigo vsakdo pohvali. V nedeljo, 15. dec., smo z br. Johnom Vitomom in Frankom Matkotom posestili sejo društva 275 SNP na Maynardu. Navzočih je bilo še precej članov, med njimi tudi precej drugih narodnosti. Naša mislija je bila, da jih pridobimo v Prosvetno matico, kar so tudi storili. Ostali so tudi pri okrožni federaciji SNP. Imeli so težkoče pri volitvi novega tajnika, ker stari ni hotel pod nobenim pogojem več prevzeti, kar je akoda, ker bil je zelo aktiven v kampanjah. Novi mi ni dosti znan, ima pa pogoje, da nadaljuje delo dosedanjega tajnika. Na Maynardu ni nobenega drugega slovenskega društva kot SNP in ni kompetitije v pridobivanju novih članov kot je pri nas, kjer je še več drugih organizacij in seveda vsakdo svojo podpira. Ampak bomo tudi pri nas skušali biti še bolj aktivni.

Joseph Snay, 13.

Božičnice in Silvestrova zabava

Barberton, O. — Tudi naša nasebina ne zaostaja za sezonskimi priredbami. Dne 19. dec. je društvo 626 SNP priredilo božičnico za vse svoje članstvo, male in odrasle, na 22. dec. pa so otroci zopet imeli veselje, ko jim je priredilo božičnico društvo Domovina. To je bilo zopet veselja. Božični prazniki so res najlepši za vse, za stare in mlade, posebno pa za trgovce in podjetnike, ker oni spravijo največ v svojo malho in si lahko veselo manejo roke.

Ampak božič je za nami. Zdaj pa se pripravljamo na gospodinjstki klub, da priredi zabavo za vse člane društva Domovine in vse prijatelje na starega leta zvečer, 31. dec. Članice se pripravljajo, da vam postrežejo s najboljšim. Priprave bodo krovf, potic, tort in seveda tudi pijske ter drugih dobrot ne bo manjkalo. Tudi godba bo dobra in plealni boste lahko do jutra.

Mary Sustarsic.

"Father" Trunk agitira za Prosveto

Steelton, Pa. — Prosim vas, dragi urednik Prosvete, pošljite mi nekaj števil vašega lista na ogled, da vidim kakšen je to list, o katerem toliko čitam v Amerikanskem Slovcu, posebno v Trunkovi koloni. Mi pa znamo, da ono, kar popovi napadajo, mora biti dobro, dočim ono, kar hvalijo, ni tako dobro.

Ignac Hrestak.

LISTNICA UREDNIŠTVA

North Chicago, Ill., F. Z. — Stvar je le okrajšana in v bistvu ne vidimo nobene razlike ali "pote".

Belgijska vlada pozvala fante k orožju

New York, 28. dec. — Charles Hallaert, belgijski generalni konzul v New Yorku, je naznanil, da je belgijska vlada v izgnanstvu v Londonu pozvala vse moške v starosti 19 do 25 let pod zastavo. To velja za vse Belgijce, ki živijo v državah, katere niso članice Nemčije. Konzul je naznanil, da bo belgijska armada sprejemala tudi prostovoljce od 16. do 36. leta starosti. "Oborožene belgijske enote so bile formirane v Angliji", je izjavil konzul. "Te se bodo borile proti sovražniku na strani britske armade."

Japonski naval na ameriška skladišča

Hanoj, Indokina, 28. dec. — Tukajšnje avtoritete poročajo, da so japonski vojaški udri v skladišča American Far East Trading Co. in jih oplenili. V teh se nahajajo velike zaloge blaga, ki bi ga morala dobiti Kitajski. Transportacija je bila preprečena po japonskih vojaških avtoritetah.

Evelyn Assay iz Mount Carrolla, Ill., poleg vojaškega, ki je dobil prvo nagrado na živinski razstavi v Chicagu.

je to resnica, kar piše Tonetova knjiga. Kaj bo počela gnla Rusija z gnlo Evropo ali Evropa z gnlo Rusijo? Prosim, da bi Tone odgovoril na to vprašanje.

Agnes Mihelich.

Gardnova pripomba: Bilo bi škoda časa in prostora v listu. Kdor je v nekaj slepo zateleban, ga odravi le lastno razočaranje. Če se slednjega ne boji, tudi vam priporočam omenjeno knjigo. — A. G.

Ali poznamo točni čas?

V zadnjih letih so pogosto raziskovali vprašanje, da li imajo tudi živali izrazit časovni čut in v koliko se da primerjati s človekovim časovnim čutom, ki ga podpirajo vsakovrstni tehnični pripomočki. Tekane raziskave niso brez vsakega pomena, kajti izkazalo se je n. pr., da se krave ne morejo kar tako preurediti z "zimskega časa" na "poletni čas", kakršna imajo v nekaterih deželah. Mlečno gospodarstvo čuti posledice takšnih preureditev in tu bi se imeli dokazati, da imajo krave "uro v glavi" ter obkrožijo prav dobro časovne premike, ki znašajo šestdeset minut. Tudi kokoši, psi, srne in celo ribe imajo dober časovni čut, točno ob določenem času prihajajo h krmlitvi.

Ljudje sicer vemo, da je čas nekaj relativnega, poznamo dolge in kratke ure, minute, ki trajajo večnost, in ure, ki minevajo kakor sekunde. Če bi naša opravila odmerjali na tej podlagi, bi zašlo vse v največji nered. Najno je bilo potrebno, da smo si ustvarili absolutno časovno merilo, po katerem naravnava mo svoje ure.

Možje v zvezdarnah skrbijo, da gre vse po tem absolutnem časovnem merilu, ki mu kolese predstavljajo okoli svoje osi vrtenja se zemlja, in kazalnik zvezdnega neba. V daljnogledih, ki nam merjemo točno proti jugu opazujejo, kako stopa določena zvezda v "meridian", ki ga označuje tenka pajčevinska nit v zornem prostoru tega daljnogleda. Tisti trenutek ugotovi opazovalec s pomočjo električnega znaka do stotinke sekunde točno, kdaj se je to zgodilo. Naslednji večer se isto ponovi, spet doseže zvezda na svoji vsakodnevni poti na jugu svojo najvišjo vialno nad obzorjem, svoj meridian, in spet ugotovi opazovalec z električnim znakom, kdaj se je to zgodilo. Seveda se da takoj ugotoviti, ali je glavna ura v zvezdarni v tem trenutku za neznatno razliko spredaj ali zadaj v primeri z istim časovnim trenutkom prejšnjega večera. Tako je je mogoče vsake večer točno naravnati in po njej tudi ure naš vseh in vsega, kar se mora dogajati po točnem času, n. pr. promet.

Pri tem pa moramo upoštevati, da "zvezdni čas," ki ga meri mož ob daljnogledu, ni popolnoma isti čas, po katerem vršimo svoje posle, pa čeprav kaže dolžina enega dne z največjo točnostjo. Naše vsakdanje življenje se ne ravna po zvezdah, temveč po soncu, ki deli čas v dneve in noči. Toda naš sonce je kot točno časovno merilo nemogoče. Spomniti se moramo, da njegov položaj na nebu, ob vzhajanju in zahajanju, ni vsak dan isti, temveč da se spreminja na poti od povratnika do povratnika, različno v njegovem položaju od dneva do dneva pa razen tega niso enakomerne, kajti zemlja se vrti okrog sonca ne v krogu, temveč v elipsi, tako da mu je sedaj bližja, sedaj bolj oddaljena, in tako se tudi sonce na nebu pre-

mika zdaj za večje, zdaj za krajše proge dalje.

Dolžina dneva je torej različna in neprestano bi morali naravnati še tako točne ure, če bi se ravnali po soncu. Tega pa seveda ne delamo, vedemo se tako, kakor da bi se sonce premikalo enakomerno, ne računamo po pravem, temveč po nekem namišljenem soncu. To nam je prešlo že tako v kri, da tega niti ne opazimo več.

Toda stvar je še bolj zamotana. "Poldan", torej čas 12 ure 0 minut in 0 sekund, bi morali imeti posamezni kraji prav za prav tedaj, kadar stoji sonce na jugu najvišje, v svojem meridianu. To se pravi, da bi ljudje v vzhodnejših krajih prej kosili nego ljudje v zapadnejših krajih, nad katerimi gre sonce pozneje v meridian. To bi bila še lepa zmešnjava, a kakšna zmešnjava bi nastala, če bi se morali vsi brzovlakti in val letala, kakor tudi delo v vseh obratih ravnati po pravem krajevem poldnevu! Zato smo si izmislili za Srednjo Evropo neki enotni "srednjeevropski čas" in zato imajo skupine dežel proti vzhodu svoje vzhodne in proti zapadu svoje zapadne čase, ki se razlikujejo za cele ure od srednjeevropskega časa. Ta se ravna po 15. meridianu vzhodno od Greenwicha. V Ljubljani in v Sloveniji sežejo z illico še precej ob pravem času v juho, kraji, ki so vzhodno od nas, kosijo v resnici malo pozneje, nego bi morali, kraji zapadno od nas pa malo prezgodaj, v kolikor se pač ravnajo po srednjeevropskem času. A tudi na to smo se vsi navadili, ker nam gre za trdno normo, ne pa za "absolutni čas".

Kakor vidimo, odgovor na vprašanje o točnem času ni tako preprost. V splošnem pa se s tem vprašanjem ne bavimo mnogo, saj je bolj ali manj točno "čebule" naravnava po normalnih časih, ki jih predpisujejo zvezdarne in se zanašamo na to, da opravljajo moške ob daljnogledih svoje delo pravilno. Pri tem pa niti malo ne slutimo, koliko naporega dela imajo ti moške, koliko zamotnih meritev in računov je treba, da gre naše vsakdanje življenje po nekem redu naprej.

Zdaj si pa predstavljajmo, da bi se naša zemlja okrog svoje osi ne vrtila enakomerno ali pa da se kraj, v katerem stoji zvezdarna z merilnim daljnogledom, pomika proti vzhodu ali zapadu. Vse naše nadziranje časa bi lahko zašlo v nered. Ali je kaj takšnega mogoče? Je mogoče! Znanost je v zadnjih časih dejansko ugotovila, da se zemlja okrog svoje osi ne vrti popolnoma enakomerno in da tudi dežele niso zasidrane trdno v svojih podlagah, temveč da se na površini zemeljske krogle premikajo. Na žalost pa časovne spremembe, ki nastajajo zavoljo tega, niso tako velike, da bi se mogli z njimi izgovarjati, če pridemo nekoga dne za četrto prepozno na delo. Gre za tako majhne zneske, da za vsakdanje življenje nimajo nobenega pomena. Toda za znanost so nad vse zanimivi, ker dokazujejo, da zadržujejo plime in oseke, ki jih povzroča mesec, zemeljsko vrtačko in da celine na netrdi podlagi zemeljske notranjosti plavajo kakor ladje na morju, samo seveda dosti počasneje. Potrdilo so nam končno za staro spoznanje, da ni več stvari na tem svetu in da se vse pretaka.

Nalvno

"Zadnji čas zmerom tako megleno sanjam," reče kratkovidni gospod Žužek svoji ženi, "nocoj si bom pa nataknil naočnike..."

Isti simptomi

"Kaj slišim, prijatelj, ti ne pišeš več?"

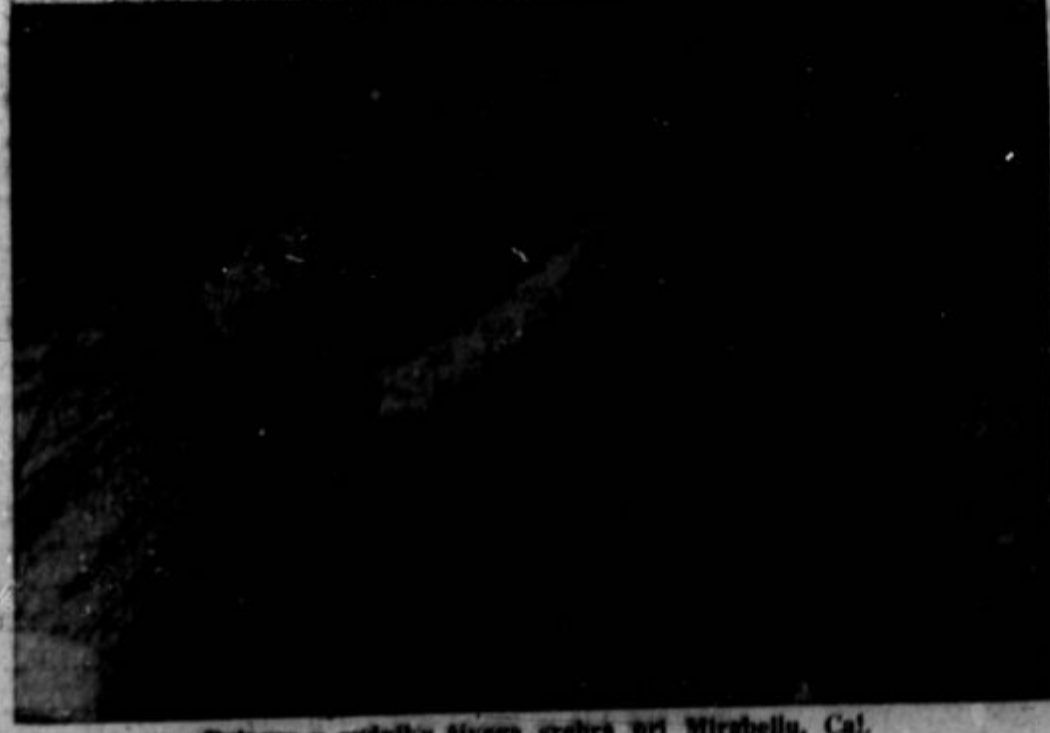
"Veš, tako, tako, moram se krotiti, če pijem, pričnem krvaveti iz nosa."

"Da, da, tudi moji kroki se navadno končajo s tepežem..."

Zanesljivo zavarovanje

"Ali mi lahko priporočite kakšno zanesljivo zavarovalnico?"

"O, seveda. Pred petindvajsetimi leti sem se dal zavarovati za nezgode, pa se nisem od tistega časa nikoli ponesrečil."

Delavec v rudniku žyega srebra pri Mirabelu, Cal.

